

acters — anthroponyms, however, this function is in contact with cosmopoetonyms characterising described alien world, its features and inhabitants. Cosmopoetonyms perform expressive function, the function of transposition of denotative and connotative elements of significance revealing axiological potential of cosmopoetonym. Text making function is peculiar for cosmopoetonyms as the text convener. Alienative function is one of the prominent for cosmopoetonyms of science fiction, whereby the level of its mainstreaming depends on the exoticism of cosmopoetonym.

Kew words: cosmopoetonym, science fiction, function, exoticism.

УДК 811.111'373.22

ТКАЧЕНКО Ганна Володимирівна

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов природничих факультетів
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна;
тел.: + 38 048 2635745; e-mail: tkachenko_anna_0@mail.ru;
ORCID ID: 0000–0003–0274–8752
DOI: <https://doi.org/10.18524/2410-3373.2018.21.155194>

ГЛОСАРІЙ ОСНОВНИХ ОНОМАСТИЧНИХ ТА КОГНІТИВНИХ ТЕРМІНІВ

Анотація. В статті пропонується глосарій основних ономастичних та когнітивних термінів. **Метою** статті є дослідження проблеми систематизації і вдосконалення ономастичної та когнітивної термінології. **Об'єктом** нашої розвідки є хрематономастика та когнітивна ономастика, **предметом** — термінологія в межах цих двох наук. Одним із невідкладних завдань сучасної хрематономастики вбачаємо необхідність упорядкування термінології. **Актуальність** дослідження хремадонімів полягає в недостатній вивченості ономастичної терміносистеми й нестачі відповідної термінологічної лексики, що зумовлює потребу вироблення та уніфікації загальних критеріїв для терміноформування. **Практична цінність** роботи полягає в новому ракурсі дослідженні хрематономастичної проблеми та вдосконаленні метамови в галузях ономастики і когнітивної ономастики.

Ключові слова: власна назва, ономастика, когнітивна ономастика, хрематономастика.

Аероніми — найменування літальних апаратів, на кшталт літаків, гелікоптерів, повітряних куль тощо.

Актіоніми — власні назви іграшок, ляльок тощо.

Армоніми — власні назви унікальних видів зброї.

Атрибутионіми — власні назви приладдя для загального користування або аксесуари.

Вазоніми — власні назви посуду або домашнього начиння, що призначене для підношення їжі до столу (тарілка, піала, миска тощо) і власне для реалізації процесу харчування (ложки, виделки тощо); власні назви приладдя інтер'єру, що розглядають та сприймають як ємкість (попільничка, підстаканники, підставки тощо).

Вектоніми — власні назви предметів побуту на кшталт канцелярських предметів, наручних годинників тощо.

Вестиментоніми — власні назви предметів одягу, що людина застосовує з метою прикрити своє тіло та захистити від холоду; власні назви предметів одягу для тварин.

Вестоніми — власні назви комплектів постільної білизни, покривал, килимів тощо.

Вітоніми — власні назви об'єктів живої природи.

Гемаоніми — власні назви ювелірного дорогоцінного каміння.

Гемаопусоніми — власні назви ювелірного виробничого каміння.

Гешталт — це константно-цілісна структура свідомості, що відбивається у вигляді образів або фігур.

Гладіусоніми — власні назви рубальних та колючих видів холодної зброї: меч, шабля, сокира, тесак тощо.

Домоніми — власні назви предметів побуту, які оточують людину.

Дромоніми — вид прагматонімів, власні назви шляхів.

Екзекуціоніми — власні назви знарядь катування і тортур: шибениці та ешафоти, які є своєрідними знаряддями для вбивства.

Електроніми — власні назви електронної техніки: комп'ютерів, флешок, телефонів.

Емблемоніми — власні назви предметів матеріальної культури, що слугують нібито геральдичним символом, знаком, які розкривають сутність предмету або те, що автор хоче донести до адресата.

Ергоніми — власні назви об'єднань людей, назви заходів, організацій тощо.

Етикетконіми — власні назви етикеток і ярликів.

Ідеоніми — власні назви об'єктів духовної сфери діяльності людини.

Імаген — 1) модель, яка поєднує ментальний і реальний світ, яка кодує та декодує отриману інформацію на одному з рівнів пізнання; 2) компонент, який допомагає розпізнавати та декодувати зорові сигнали.

Інвентіоніми — власні назви археологічних знахідок, більшість з яких знаходяться в музеях та приватному володінні.

Інтер'єроніми — власні назви кімнатних предметів, що знаходяться всередині якогось приміщення: ліжка, панно, стільці тощо.

Когнітивна ономастика — наука, що займається вивченням структур репрезентації та організації онімів в ментальному лексиконі носіїв мови.

Колекціоніми — власні назви окремих предметів, зібраних спеціально за певним методом та об'єднаннях згідно з певними чинниками.

Концепт — це одиниця ментального лексикону людини, усі знання, якими володіє людина у відношенні до будь-якого поняття.

Короніми — власні назви королівських головних прикрас, символів королівської влади, зроблених із дорогоцінних металів.

Космоніми — власні назви космічних об'єктів.

Лапісоніми — власні назви дорогоцінного каміння.

Логоген — 1) модель, яка поєднує ментальний і реальний світ, яка кодує та декодує отриману інформацію на одному з рівнів пізнання; 2) компонент, який накопичує знання, отримані різними шляхами — вербально та когнітивно.

Люксоніми — власні назви предметів для особистої прикраси.

Металоніми — власні назви самородків і продуктів із дорогоцінних металів.

Мілітоніми — власні назви військової техніки, бойових машин, на кшталт танків, бронетранспортерів тощо.

Мовероніми — власні назви автомобілів.

Навіоніми — власні назви кораблів, шхун, підводних човнів, есмінців тощо.

Нумізмоніми — власні назви монет та інших грошових знаків, що виготовлені з металу.

Ойконіми — вид прагматонімів, власні назви населених пунктів.

Онімний простір — це складна ієрархічна макросистема, яка охоплює велику кількість підструктур власних назв, що відносяться до всіх секторів онімного простору, та є сукупністю власних назв, які функціонують у мовній свідомості окремої нації для іменування реальних, віртуальних та сакральних об'єктів, останні з яких містять як реальні так і віртуальні речі.

Онімний ментальний простір — сукупність усіх власних назв, наявних у ментальному лексиконі людини.

Опусоніми — власні назви виробничого каміння.

Органоніми — назви будь-яких музичних інструментів, музичних пристроїв та їх складників.

Орнаментоніми — власні назви дорогоцінних орнаментів, прикрас і оздоб.

Політоніми — власні назви окремих символів держави, прапорів, гербів емблем, тощо.

Порейоніми — власні назви різних типів засобів пересування (наводних, наземних, підземних тощо).

Прагматична сфера — галузь людської діяльності, що пов'язана з самовираженням людини і реалізується у виробництві предметів її повсякденної життєдіяльності.

Прагматоніми — сукупність матеріальних цінностей, що створює людина.

Преміоніми — власні назви премій та інших аналогічних відзнак, що слугують для того, щоб заохотити та віддячити людині за її внесок у суспільну життєдіяльність, відзначити її успіхи, набуті у процесі наукових досягнень, в літературі, в мистецтві взагалі.

Протекціоніми — власні назви захисних або оборонних видів зброї: шолом, зброя чи обладунок, щит тощо.

Пунктоніми — власні назви колючих видів холодної зброї, за допомогою яких може відбутися ураження з відстані: багнет, шпага, лук, арбалет, спис тощо.

Релігійоніми — власні назви релігійних предметів.

Сенсоген — 1) модель, яка поєднує ментальний і реальний світ, яка кодує та декодує отриману інформацію на одному з рівнів пізнання; 2) компонент, який допомагає розпізнавати та декодувати тактильні сигнали, отримані людиною ззовні.

Серійоніми — власні назви серійної продукції.

Скіфоніми — власні назви чаш, кубків, ваз, кувшинів тощо.

Скрипт — структура репрезентації знань, які стосуються конкретних учасників ситуацій; структура уявлення знань про те, як і що робиться; слугує для збереження отриманої інформації про певні повсякденні ситуації, тобто є на кшталт контейнерів, куди до старих знань додаються нові.

Сонороніми — власні назви дзвонів.

Стигмоніми — власні назви ріжучих видів холодної зброї, яка потребує застосування певної фізичної сили людини: ніж, клинок, стилет тощо.

Тезаурусоніми — власні назви скарбів.

Топоніми — власні назви географічних об'єктів.

Траменоніми — власні назви залізничних потягів та потягів метро.

Трансонімізація — лексико-семантичний спосіб творення онімної лексики, зокрема перенесення власної назви з одного об'єкта на інший.

Трансхрематонімізація — це 1) явище, коли хрематонім утворюється від уже наявних у мовленні пропріативів різних класів (від антропонімів, топонімів, зоонімів тощо); 2) процес, за допомогою якого відбувається перенос хрематоніма усередині своєї групи чи підгрупи в іншу групу чи підгрупу.

Унікумоніми — власні назви унікальних, одиничних предметів.

Урбаноніми — вид прагматонімів, власні назви топографічних об'єктів.

Фалероніми — власні назви будь-якого металевого знака (ордена, медалі, відзнаки), частіше круглої форми та з різьбою на ньому.

Фальсифікатоніми — власні назви несправжніх або фальшивих прикрас.

Фентезі (fantasy) — різновид літературної творчості, в якому органічною складовою світу є надприродні явища, витвір фантазії автора, котрий здебільшого черпає натхнення у міфах і фольклорі.

Філателіоніми — назви поштових марок і конвертів.

Фламоніми — власні назви вогнепальних видів зброї: пістолет, револьвер, кулемет, гармата, рушниця тощо.

Фреймова ономастика — галузь когнітивної ономастики, що займається дослідженням онімної лексики за допомогою фреймів шляхом об'єднання пізнавального досвіду людини та інформаційного навантаження стосовно їх використання.

Фунікулоніми — власні назви фунікулерів і канатних доріг.

Хрематонологія — наука, яка вивчає власні назви предметів.

Хрематоніми — 1) власні назви окремих унікальних предметів, витворів людини або природи; 2) тотожні власні назви серій предметів з однаковими денотатами.

Хрематонім-концепт — одиниця збереження та трансформації хрематонімної інформації, за допомогою якої відбувається структуралізація отриманих знань.

Хрематонімний фрейм — це онімний фрейм, який містить інформацію стосовно зв'язків хрематонімів-концептів всередині нього та з іншими концептами за його межами.

Хрематономастика — сукупність власних назв предметів.

Хрононіми — власні назви відрізків часу, епох тощо.

Ювеліроніми — власні назви ювелірних виробів, пов'язаних із художніми витворами, предметами розкоші, прикрасами з дорогоцінних металів і каміння.

Література

1. Ткаченко Г. В. Англомовні хрематоніми як лінгвокогнітивні феномени картини світу: дис. ... канд. філ. наук: 10.02.04 — германські мови / Г. В. Ткаченко. — Одеса: 2012. — 236 с.

References

1. Tkachenko G. V. (2012) English Chrematonyms as Cognitive Linguistic Phenomena: Thesis, Odesa, 236 p.

ТКАЧЕНКО Анна Владимировна

кандидат филологических наук,
доцент кафедры иностранных языков естественных факультетов
Одесского национального университета им. И. И. Мечникова;
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина;
тел.: +38 048 2635745; e-mail: tkachenko_anna_0@mail.ru;
ORCID ID: 0000–0003–0274–8752

ГЛОССАРИЙ ОСНОВНЫХ ОНОМАСТИЧЕСКИХ И КОГНИТИВНЫХ ТЕРМИНОВ

Аннотация. В статье предлагается глоссарий основных ономастических и когнитивных терминов. **Целью** статьи является исследование проблемы

систематизации и совершенствования ономастической и когнитивной терминологии. **Объектом** нашего исследования является хрематономастика и когнитивная ономастика, **предметом** — терминосистемы в пределах этих двух наук. Одной из неотложных **задач** современной хрематономастики является необходимость упорядочения и создания новой терминологии. **Актуальность** исследования хрематономов заключается в недостаточной изученности ономастической терминосистемы и недостатка соответствующей терминологической лексики, что обуславливает необходимость выработки и унификации общих критериев для терминоформирования. **Практическая ценность** работы заключается в новом ракурсе исследовании хрематомастической проблемы и совершенствовании метаязыка в отраслях ономастики и когнитивной ономастики.

Ключевые слова: имя собственное, ономастика, когнитивная ономастика, хрематономастика.

Anna V. Tkachenko

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Chair of Foreign Languages for Science Faculties,
Odessa I. I. Mechnikov National University,
French Boulevard, 24/26, Ukraine, Odessa, 65058;
tel.: + 38 048 2635745; e-mail: tkachenko_anna_0@mail.ru;
ORCID ID: 0000–0003–0274–8752

THE GLOSSARY OF THE MAJOR ONOMASTIC AND COGNITIVE TERMS

Abstract. The article offers a glossary of the main onomastic and cognitive terms. The **purpose** of the article is to investigate the problem of systematization and enhancement of the onomastic and cognitive terminology. The **object** of our study is the chremanomastics and cognitive onomastics, the **subject** is the terminology within these two sciences. One of the urgent **tasks** of modern chremanomastics is the necessity to unify and develop new terminology. The **relevance** of the study of chremanonyms consists of the insufficient research of the onomastic terminological system and the lack of appropriate terminology that causes the need to develop and unify the general criteria for the terms formation. The **practical value** of the work lies in a new perspective on the study of the chremanonymic problem.

Key words: proper name, onomastics, cognitive onomastics, chremanonyms.

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Неклесової Валерії Юріївни ОНІМНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ОНІМНОГО ПРОСТОРУ

Сучасні ономастичні студії мають багато напрямків, це і термінологічний аспект, і соціологічний, і когнітивний, й історичний, й етимологічний. Всі вони так чи інакше торкаються питання про природу угруповувань власних назв. Існує декілька термінів на позначення сукупностей онімних одиниць: онімний простір, онімне поле, онімний розряд тощо. Нові завдання, які постають перед ономастичною думкою сьогодення, вимагають нових підходів та методів. Саме такі засоби пропонує та реалізує когнітивна ономастика.

У монографії Неклесової В. Ю. «Онімний ландшафт як репрезентація онімного простору» пропонується нове поняття — онімний ландшафт, який відображає власні назви в реальному інформаційному просторі (фізичному та віртуальному), що оточує нас щодня. Онімний ландшафт є матеріальним втіленням безкрайого онімного простору, що містить усі власні назви певної мовної, культурної та соціальної сфери.

Новим здобутком когнітивної ономастики є думка щодо того, що науковий аналіз має йти вглиб пізнавальної діяльності людини, висвітлювати те, як вона відображається у природі імен та як вона розкривається у вихідних мовних реакціях. Автор має власний погляд на сутність та структуру онімного ландшафту та пропонує методики, які втілюють науковий підхід до аналізу цієї культурно-соціальної структури. Монографія Неклесової В. Ю. дозволяє по-новому подивитися на існування власних назв у сучасному суспільстві, розкриває їхні характеристики не тільки як лінгвістичних одиниць, а як культурних артефактів та мемеплексів (сукупність мемів, що активно розповсюджуються).

Загальні напрямки ономастичної думки спрямовані на пошук та окреслення промінентних власних назв онімного ландшафту, на їхнє асоціативне осмислення представниками англійської, української та іспанської культурних громад, на відображення меметичних структур в асоціативному шлейфі онімних одиниць.